

Nr 275

Av herr Åkesson och herr Nilsson, Yngve, om inrättande av ett gymnasium i Simrishamn.

(Lika lydande med motion nr 349 i Andra kammaren)

I flera tidigare sammanhang har gymnasiefrågan i sydöstra delen av Skåne blivit föremål för framställningar, vilka betonat behovet av en tillfredsställande lösning när det gäller i första hand simrishamnsregionens ungdoms möjligheter till gymnasial undervisning. För den berörda bygden är detta en utvecklingsfråga, vid vilken invånarna fäster avgörande vikt.

Bland de grundlinjer vilka 1960 års gymnasieutredning angav såsom normgivande för skolplaneringen betonades i första hand att utbyggnaden av skolväsendet på det gymnasiala stadiet skall

a. vara rationell, d. v. s. effektivt utnyttja ekonomiska och personella resurser,

b. så långt möjligt ge eleverna, oavsett bostadsort, samma tillgång till olika utbildningslinjer. . . . (SOU 1963: 42, s. 500)

Principen om lika utbildningsmöjligheter oavsett hemort och föräldrarnas ekonomiska status betraktas i vårt land sedan länge som en självklar grundsats. Det är givetvis därför av central betydelse för uppfyllandet av vårt skolväsendes målsättning att de nämnda slagen av rekryteringshinder i görligaste mån reduceras. Av de undersökningar som företogs av 1960 års gymnasieutredning framgick bl. a.

. . . att möjligheten att komma till en skola har väsentlig betydelse för rekryteringsomfattning. De presumtiva eleverna synes av olika skäl i vissa fall avstå från den tänkta utbildningen, om de geografiska avstånden är stora, medan de i andra fall hellre väljer den utbildning, som finns på hemorten framför en annan utbildning, som de i första hand önskat men som finns på större avstånd från bostadsorten.

Av hänsyn till i första hand eleverna är det sålunda angeläget, att utbildningen decentraliseras i möjligaste mån. Å andra sidan får inte denna utspridning ske i större utsträckning än att underlaget för samtliga eller åtminstone flertalet studievägar blir tillräckligt. (SOU 1963: 42, s. 501)

De hämmande faktorer som utövar verkan på rekryteringen till det gymnasiala skolväsendet kan emellertid få ogynnsamma verkningar även ur andra synvinklar än de som dikteras av rättviseskäl. Den arbetsmarknads-politiska situationen kommer under 1970-talet att undergå betydelsefulla förändringar. Tillväxten i landets totala arbetskrafts potential kommer

enligt alla tillgängliga prognoser att bli ringa eller ingen. För att garantera en fortsatt välståndsutveckling blir därför möjligheterna att bättre utnyttja den tillgängliga arbetskraften av central betydelse för vår materiella och kulturella standard. Inför en långsiktig arbetskraftsbrist kommer därför särskilt stor vikt att vidlåda utbildningsinvesteringarna. Den planerade expansionen i de gymnasiala ungdomsskolorna samt inte minst de aviserade kraftiga insatserna till förmån för uppskolning och omskolning av vuxen arbetskraft är ett uttryck för strävan att bemästra de kommande problemen. Det framstår som en central uppgift att hindra sociala och geografiska faktorer från att skapa outnyttjade utbildningsreserver.

Vid den fortsatta utbyggnaden av det gymnasiala skolväsendet måste mot bakgrund av nu nämnda omständigheter en betydelsefull målsättning vara att reducera den andel nuvarande och presumtiva elever vilken är bosatt i gymnasierregionernas mer perifera områden, d. v. s. inackorderingszonerna. Det förtjänar påpekas att man för rekryteringen i sådana områden har att räkna med en stark dubbelverkan av de hämmande faktorerna: den geografiska diskriminering, som här verkar, ger som direkt eller indirekt resultat även en social diskriminering.

Med tendensen till bebyggelsekoncentration följer i regel en långsam automatisk minskning i andelen ungdomar bosatta i inackorderingszon. I flertalet gymnasierregioner är också procenten 16-åringar bosatta i nämnda zon låg eller måttlig. I vissa fall förekommer dock att 40 à 50 procent av 16-åringarna har sin hemort i inackorderingszon. Redan de höga talen gör det uppenbart att man här för lång tid framåt kan räkna med ett stort antal elever som under överskådlig tid kommer att ha problem, om de vill skaffa sig gymnasial skolutbildning.

Speciellt påtagligt blir detta förhållande i sådana gymnasieområden, där inackorderingszonen inte endast innefattar glesbygdspreglade avfolkningsområden utan även tätorter av rimlig storlek och med expansiv utveckling. Inackorderingszonen i Ystads gymnasierregion får sägas tillhöra dessa senare fall.

Av det utredningsmaterial som skolöverstyrelsen år 1963 offentliggjorde rörande gymnasiets kvantitativa omfattning framgår bl. a. elevunderlagets fördelning på olika zoner inom varje gymnasieområde. Enligt de för 1965 förutsedda talen skulle i ystadsregionen 52 procent av 16-åringarna vara bosatta i inackorderingszonen, vilken i det närmaste sammanfaller med Simrishamns kommunblock. Den för 1975 förutsedda procenten uppges till 44.

Av landets dåvarande 118 gymnasierregioner visade för år 1965 endast 13 en högre procent i inackorderingszon än ystadsregionen. Flertalet av dessa 13 områden var belägna i Norrland; av regionerna i Syd- och Mellansverige hade endast 4 högre siffror än ystadsregionen. Av dessa 4, slutligen, var 3 belägna i Värmland, Dalsland eller Dalarna. Den återstående var norr-

täljeregionen. Ystadsregionen intar i södra Sverige en särställning med sin folkrika inackorderingszon. Enligt prognossiffrorna i det här åberopade utredningsmaterialet skulle procenten 16-åringar i inackorderingszon åren 1965—1975 sjunka från 52 till 44. Situationen skulle med andra ord inte väsentligen rubbas på tio års sikt.

Från den skolpolitiska målsättningens ståndpunkt synes rådande förhållanden för simrishamnsområdet synnerligen otillfredsställande. Utifrån samma målsättning skulle det vara en betydande vinst, därest situationen för den talrika kategorien ungdomar i inackorderingszonen kunde avgörande förbättras.

Motionärerna är medvetna om att placeringen av gymnasieskolor inte primärt bör ske utifrån allmänna lokaliseringpolitiska grunder, i varje fall inte i den meningen att skolinvesteringarna skall spela samma roll som lokaliseringsstödet. Det föreligger, som framgår, dock i detta fall rent skolpolitiska skäl för prövning av frågan om gymnasium i Simrishamn. Därtill kommer att, även om gymnasiet inte bör uppfattas som något slags stödåtgärd, dess placering likväl har ett sammanhang med den lokala regionens utveckling. Simrishamnsområdet befinner sig i en ekonomisk omvandlingsprocess, som skapar betydande arbetsmarknadspolitiska problem och som innebär omställning i geografiskt och yrkesmässigt hänseende för en avsevärd kategori människor. Skall denna strukturomvandling leda till vinster för folkhushållet i stort, är det av vikt att omflyttningen och omskolningen kan ske så snabbt och smärtfritt som möjligt. Förläggandet av en gymnasieskola till Simrishamn skulle ur denna synpunkt också bli ett stöd för omskolningsverksamheten liksom för övrig vuxenutbildning och därmed främja den anpassningsprocess som enligt rådande lokaliseringpolitiska och arbetsmarknadspolitiska riktlinjer är önskvärd.

Motionärerna är också medvetna om att det lokala elevunderlaget i simrishamnsregionen kanske inte visar sig tillräckligt för att uppbära en rationellt utnyttjad gymnasial utbildningsenhet. Då för närvarande en statlig utredning är sysselsatt med frågan om internatgymnasiernas organisation och inpassande i det övriga gymnasiala skolväsendet, synes det ur rationella synpunkter lämpligt att söka kombinera lösningen av dessa frågor med lösningen av problemen i den gymnasierregion varom här är fråga.

Mot bakgrund av vad ovan anförts vill sålunda undertecknade hemställa, att riksdagen med beaktande av de här redovisade synpunkterna hos Kungl. Maj:t hemställer, att frågan om inrättande av gymnasieskola i Simrishamns stad blir föremål för allsidig prövning med sikte på att åstadkomma en för regionen positiv lösning.

Stockholm den 24 januari 1967

Sten Åkesson (fp)

N. Yngve Nilsson (h)